

»Född af jungfru.»

I.

I det i de båda föregående numren af *Teosofisk Tidskrift* intagna föredraget »Har teosofien något att lära oss kristna?» finnes en med några exempel belyst antydning om, att tron på de mänskliga hjältegestalternas öfvernaturliga födelse gick igen i myt och saga långa tider förrän den i den katolska kyrkan antog form af dogmen om den obefläckade aflelsen. Som detta ämne är af stort intresse, synnerligast för oss, som, uppfostrade i kristna samhällen, från barndomen vuxit fast i den tron, att vår kristna religion i sina lärosatser utgör någonting enastående i hela världens historia, vill jag här anföra ett par arbeten, som med skäl kunna rådfrågas af den studerande.

Edwin Sidney Hartland säger i sitt digra arbete »*The Legend of Perseus, a study of tradition in story, custom and belief*», hvars hela första del ägnas åt frågan om den öfvernaturliga födelsen, följande beaktansvärda ord:

»Har man annorstädes och under andra kulturförhållanden (än våra) trott på möjligheten af en öfvernaturlig födelse af detta slag? I ett land, som domineras af kristet tänkesätt, förefaller en dylik fråga öfverflödig; det oaktadt tror man, att det mysterium, som läres af de kyrkliga bekännelserna, är någonting särskildt från alla andra trosformer i världen och stående helt och hållet öfver dem såväl i anseende till sin sannolikhet som med afseende å sina konsekvenser. När de kristna tänka sålunda, förbise de emellertid det faktum, att för alla religioners bekännare detta mysteriums sannolikheter äro lika ovedersägliga och dess anspråk lika sublimala. Faktum är, att ifrågavarande lära utgör en integrerande del af många andra religioner än den kristna, och att den likaledes på fullt allvar är upptagen bland, om vi så få säga, de världsliga och kvasihistoriska traditionerna hos folkstammar i olika delar af Gamla och Nya världen.»

»Berättelser om öfvernaturlig födelse kunna sägas hafva en spridning lika vid som världen. Hjältar, som utförde någonting utomordentligt eller voro i besittning af utomordentliga egenskaper, voro nödvändigtvis födda på utomordentlig väg. Den undran eller den vördnad de ingöto tycktes fordra, att deras inträde i lifvet och bortgång därifrån skulle ske på ett sätt som motsvarade det intryck, hvilket kvarlämnats af hela deras lefnadslopp. Berättelser om öfvernaturlig födelse äro följaktligen så talrika, att det är fåfängt att här söka gifva en fullständig redogörelse för dem.»

I sitt – om jag icke missminner mig, af Teosofiska Samfundet prisbelönta – välskrifna och om noggranna studier vittnande arbete »*The Great Law, a study of religious origins*», säger W. Williamson:

»Det är ett betydelsefullt faktum, att nästan hvarje folk, hvarom vi hafva någon kunskap, har firat en fest på eller omkring den 25 december till åminnelse af en gudomlig, vanligen som solgud dyrkad varelses födelse, samtidigt med att den dyrkan som ägnas hans moder bekläder henne med en jungfrus renhet.»

Detta arbete af Williamson kan i synnerhet rekommenderas åt den, som önskar en allmän öfversikt öfver religionernas myter och allegorier och den sannolika hetydelsen af deras symboler. Hartlands bok bjuder däremot på en snart sagdt oräknelig mängd exempel från sagans och mytens område, medan mindre uppmärksamhet är ägnad de stora religionerna.

II.

Några bestyrkta exempel torde icke vara utan intresse för läsaren. Till en början må efter Hartland anföras en del af legenden om Perseus, sådan den är framställd af Ovidius i hans *Metamorfoser*:

»Acrisius, son till Abas och konung af Argos, hade blifvit förespådd af ett orakel, att han skulle ljuta döden för sin dotter Danaës sons hand, och lät därför bygga ett torn af koppar, i hvilket han inneslöt jungfrun för att kvarhålla henne ogift och därigenom omintetgöra spådomen. Jupiter besökte

henne emellertid omgifven af en gyllene nimbus, och hon födde en son, Perseus. På konungens hefallning inneslöts moder och son i en kista och kastades i hafvet.»

Denna uråldriga grekiska legend om Perseus, Medusas baneman och Andromedas befriare, påminner starkt om den indiska berättelsen om Krishna. Dennes morbroder, konung Kangsha, blef varnad för sin syster Devaki, som skulle föda en son, den där skulle bringa konung Kangshas rike på fall. Med knapp üd undgick Devaki att falla för mördarehand genom att fly från slottet, hvarpå hon gaf lifvet åt en son, Krishna, som var kallad att blifva hinduernas frälsare. En poetisk framställning af dessa händelser är gifven af Edouard Schuré i hans genialiska verk »*Les Grands Initiés*», afd. Krishna, äfvensom af Shishir Kumar Ghose i hans bok »*Lord Gauranga or salvation for all*».

Williamson säger:

»Krishna anses som en af Vishnus avatarer (inkarnationer). Han kallas på sanskrit Hari, hvilket betyder 'den som tager bort' (världens synder). Hans moders namn var Devaki eller Deva-Maya, och hans födelse var af underbar natur. Det är skrifvet i Vishnu Purana: Krishna är den allra högste Brahma, ehuru det är ett mysterium, huru den högste kunde påtaga sig formen af en människa.»

»Devaki beskrifves vidare såsom tilltalande sitt nyfödda barn med följande ord: 'Du gudarnas gud, som är alla ting, som i din person innefattar alla världens regioner, och som genom din maya (illusion) påtagit dia ett barns tillstånd, haf medlidande med mig'.»

Om den mexikanske Quetzalcoatl berättar Hartland:

»Traditionerna angående hans lif äro mycket växlande. Detta innebär troligen, att hans dyrkan och historia var af gammalt datum och vida spridd bland folk af den mexikanska stammen. En version framställer honom aflad af en ädelsten, som sväljdes af hans moder Chimalma. I en variant uppenbarar sig lifvets Herre, Tonacatecutli, för Chimalma och hennes två systrar, systrarna dogo af skrämsel; men han andades pa Chimalma, och hans andedräkt väckte lif i hennes inre, så att hon födde Quetzalcoatl. Hennes son kostade henne lifvet. Efter att sålunda hafva gått under blef hon upptagen till himmelen liksom jungfru Maria i den kyrkliga traditionen och dyrkades därefter under namn af Chalchihuitzli, offringens ädla sten.»

Äfren »Montezuma, Pueblos' hjälte i Nya Mexiko, var son till en jungfru af utomordentlig skönhet».

»Servius Tullius' födelse i Rom tillskrefs af traditionen en blick. Hans moder Ocrisia var slafvinna hos Tanaquil, Tarquinius Priscus' maka. Bilden af en Phallos uppenbarade sig på härden, och hon, som satt framför denna, reste sig, hafvande med den blifvande konnngen. Husguden (Laren) ansågs för hans fader och detta bekräftades af en låga, som sågs slicka barnets hufvud, när det låg och sof.»

III.

Vi få icke glömma, att legenderna om den öfvernaturliga födelsen, när de röra sig kring lefvande människor, alltid uppstått oberoende af den bistoriska sanningen. Liksom Jesus måste hafva varit aflad och född på naturlig väg – hans fader må då hafva hetat Josef eller hvad som helst –, så måste äfven öfriga frälsare och hjältar hafva ägt en jordisk fader, fastän den otacksamma folkfantasiens skjutit honom i skuggan. Detta är så mycket mera uppenbart som man ser legender uppstå äfven om sådana personligheter, hvilkas jordiska härstamning är fullt bevisad, såsom Buddhas och Platos.

Professor Rudolf Seydel påvisar i sina tvänne arbeten *Das Evangelium von Jesu* och *Die Buddha-Legende und das Leben Jesu nach den Evangelien* hvilka slående likheter alltigenom förefinnas mellan berättelserna om de två profeternas lif, alltifrån deras födelse af jungfrur och öfriga yttre händelser under lifvet till deras samtal med lärjungarne och lärdomar i allmänhet. Som jag emellertid icke nu har dessa arbeten till hands, vill jag citera, hvad en af de största auktoriteterna på buddhismens område, professor T. W. Rhys Davids anför om Buddhas födelse:

»Om Gautamas barndom och tidigare ungdom veta vi nästan ingenting från de tidigare texterna. Men det fattas där likväl icke beskrifningar på de under, som beledsagade hans födelse, och på gossens märkvärdiga brådmogenhet. Han var icke född såsom vanliga människor; han hade ingen jordisk fader;

han nedsteg frivilligt i sin moders sköte från sin tron i himmelen; och han gaf omedelbart efter sin födelse omisstagliga tecken på sin höga ställning och sin tillkommande storhet. Himmel och jord i förening betygade honom sin vördnad vid hans födelse, träden böjde sig själfmant öfver hans moder, och änglar och ärkeänglar voro närvarande för att hjälpa. Hans moder var den bästa och renaste af människornas döttrar, och hans fader var af kunglig härkomst, en konung i rikedom och makt.»

Om Plato kunna vi läsa följande uti dr. W. Papes »*Wörterbuch der Griechischen Eigennamen*».

»Redan hans födelse utmärkte honom, i det en bisvärm sänkte sig ned på hans läppar, sålunda förebådande hans 'euglottia' (värtalighet); ja, andra gjorde honom till och med till en son af Apollos¹, hvarför han också kallades 'Apolloniakos' och framställes såsom broder till Æskulapius. Öfverhufvud gällde han i antiken för en gudomlig uppenbarelse, hvars lif var likaså gudomligt som hans språk, så att han företrädesvis kallades 'o theios' (den gudomlige), 'theiotatos', 'theoeikelos' o. s. v. Hans själ befann sig ju hos gudarne såsom Orfeus' och Pythagoras' själar. Han dyrkades därför ock såsom Gud och rådde öfver tämpel, altaren, offer och statyer.»

P. E.

(*Teosofisk Tidskrift* 1901, Åttonde häftet, Nov. 1901, s. 179-183.)

---

¹ Jfr Marie, *The Mystery of Ages*, pag. 389: »några beundrare sade äfven om Plato, att han var född af en jungfru.»